

On the basic issues of the scientific-theoretical analysis the sources in article the essence of "training" definition as one of forms of interactive technologies mastering and its features in comparison with traditional forms is made. The author deliberately describes an organisation and carrying out of technique "trainin" implementation. It carries to substantive provisions of the organisation of training: to work in comfortable conditions; to receive the information for most and not to prevent to receive the information in another convenient for everyone way; without fears to express the thoughts; to afford spontaneous, before the statements not weighed carefully, to approach training in real life; to be assured that the given information will be used only in interests of participants. In article the structure of training employment is presented, the fragment of such employment at the rate «Techniques of training of educational area». Mathematics »on a theme« the Technique of studying of numbering in the context "Ten" is resulted. The author notices that training implementation is spent in easy conditions, with a positive spirit.

Keywords: training, traininng implementation, structure of training implementation, rules of traininmg implementation.

УДК 371.06

Пустовойт Мирослава Володимирівна,
асистент,

Східноєвропейський національний університет
імені Лесі Українки

ОСОБИСТІСНА БЕЗПЕКА ЯК СКЛАДОВА СОЦІАЛЬНОЇ ЗРІЛОСТІ

У статті розглянуто особистісну безпеку як складову соціальної зрілості людини. Уточнено поняття «особистісна безпека». Запропоновано модель особистісної безпеки, яка передбачає захист життя і здоров'я людини, житла і майна, створення умов для саморозвитку особистості, надання достовірної інформації. Визначено, що типовими ознаками соціальної зрілості людини є матеріальна незалежність, правова відповідальність за свої вчинки, налагодження і підтримання гармонійних відносин з оточуючими, створення і утримання сім'ї, стійка громадянська позиція. З'ясовано, що ідентифікуючи себе з українською нацією, соціально зріла особистість приймає її норми, цінності та зразки поведінки, набуває типових ознак українського менталітету. Досліджено тлумачення особистісної безпеки зарубіжними і вітчизняними психологами. Висвітлено основні риси характеру соціально зрілої особистості: відповідальність, терпимість, саморозвиток. Показано, що після аналізу рівня загрози, соціально зріла особистість вдається до гнучкості, стійкості й опірності.

Ключові слова: особистісна безпека, соціальна зрілість, ознаки соціальної зрілості.

Постановка проблеми. У сучасному українському суспільстві посилюється інтерес до проблеми особистісної безпеки, тому актуальним є вивчення психологічного підходу до особистісної безпеки як складової соціальної зрілості.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Розглядаючи соціально-психологічний аспект дослідження особистості, доктор психологічних наук В.В. Москаленко визначає соціально зрілу особистість, «що втілила соціально типові риси у такій мірі, яка є достатньою як для існування її у певній суспільній системі в якості історичного суб'єкта (творця історії), так і для існування даної системи в цілому» [1, с. 173]. Сучасний український психолог О.В. Лазорко, досліджуючи професійну безпеку як інтегративну синергетичну систему, виокремлює такі суб'єктно-особистісні характеристики: здібності, психічні процеси, спрямованість, досвід, проєкцію життєвого шляху, темперамент і характер [2, с. 145]. Ізраїльський психолог Шолом Шварц (ShalomH. Schwartz) розуміє особистісну безпеку як «сене належності/почуття інших, які піклуються про мене, здоров'я, взаємну прихильність, уникнення заборгованості, чистоту, охайність» [3, р. 667].

Проте станом на сьогодні **малодослідженим залишається** питання особистісної безпеки як складової соціальної зрілості.

Мета статті (постановка завдання). Мета статті – уточнити поняття «особистісна безпека», розглянути

особистісну безпеку як складову соціальної зрілості людини, визначити ознаки зрілої особистості.

Виклад основного матеріалу дослідження. Соціальна зрілість являє собою вміння людини пристосовуватися до життя у соціумі. Настає соціальна зрілість тоді, коли людина сформувалася як особистість, а саме: характеризується стійкою поведінкою; має адекватну самооцінку (не завищену і не занижену); вирізняється змістовним світоглядом (характеризує загальне бачення світового устрою і визначає своє місце в світі, знає свою місію); має стійкі потреби та інтереси; володіє специфікою співвідношення і прояву особистісних якостей. Типові ознаки соціальної зрілості людини такі:

- матеріальна незалежність (не має потреби звертатися за фінансовою підтримкою до родичів, друзів чи співробітників);
- повна правова відповідальність за свої вчинки;
- налагодження і підтримання гармонійних відносин з оточуючими;
- створення і утримання сім'ї;
- стійка громадянська позиція.

Соціальна зрілість людини формується поступово, зазвичай одночасно з фізіологічною зрілістю. Провідними для соціально зрілої людини є три риси характеру: 1) *відповідальність*. У психології відповідальність розуміють як усвідомлення особистістю наслідків своїх вчинків, виконання повинностей і обов'язків перед державою і

суспільством, спроможність ставити перед собою досяжні цілі, успішно планувати власну діяльність; 2) *терпимість*. Являє собою вміння поблажливо ставитись до звичок, звичаїв, поглядів, життєвих настанов інших людей. Терпимі люди з розумінням ставляться до оточуючих, їх вирізняє самовладання, розважливості, спокійний характер (за темпераментом це переважно флегматики і меланхоліки), вони володіють умінням уникати суперечок, вирішувати конфлікти, доброзичливі, схильні довіряти діловим партнерам і оточуючим людям; 3) *саморозвиток*. Виявляється в тому, що людина прагне, застосовуючи власні сили (без впливу авторитету, примусу вищого керівництва, внаслідок зовнішніх сил, несприятливих обставин, що склалися), стати кращою, набути нових якостей і навичок, збагатити свій інтелект, розвинути творчі здібності, що в результаті зробить її привабливішою для спілкування, підкреслить індивідуальність, змінить спосіб життя і мислення.

Досягнення людиною соціальної зрілості можливе в стані особистісної безпеки. У зарубіжній фаховій літературі поняття «особистісна безпека» (personalsecurity) співвідноситься зі станом, почуттями, переживаннями людини: 1) «Особистісна безпека прагне захистити людей від фізичного насильства, домашнього зловживання або пограбування дорослих. Концепт особистісної безпеки передбачає захист від особистої шкоди замість захисту від вторгнення у конфіденційність» [4, р. 244] і 2) «Особистісна безпека. Законне і безперервне задоволення людиною її життя, тіла, здоров'я і репутації» [5, р.202]. Особистісна безпека визначається особливістю осмислення людиною навколишньої дійсності у всій повноті її соціальних процесів, історичних подій і міжнародних відносин. Особистісна безпека відбивається в переживаннях людиною певної життєвої ситуації, коли доводиться виявляти гнучкість, стійкість, опірність загрозам життю і здоров'ю, добробуту, повноцінному розвитку, звичній життєдіяльності, усуваючи причини небажаних станів. Стан особистісної безпеки є бажаним для соціально зрілої людини, однак внаслідок зовнішніх і внутрішніх загроз порушується. Мирному життю може загрожувати військовий конфлікт (озброєна боротьба етнічних груп задля досягнення політичних цілей). За даними Міністерства соціальної політики України, станом на 1 лютого 2016 р. кількість зареєстрованих переселенців перевищила 1млн 704 тис. осіб (Прес- центр, інформаційні матеріали від 01.02.16), у такий спосіб мешканці областей, на яких розгорнулися військові дії, убезпечили себе від загибелі, виявивши поведінкову гнучкість (залишитися жити вдома і наражатися на небезпеку загинути чи виїхати на підконтрольні Україні території). У період соціальної зрілості людина дбає про своє здоров'я (виконує фізичні вправи, приймає ліки, вибаглива до вибору продуктів, дотримується спеціального режиму харчування) і привертає увагу громадськості до екологічних проблем, оскільки намагається бути заангажованою у суспільне життя. Так, волонтери екологічного проекту «Дрон-погляд на зони екологічного лиха Львівщини» створили карту екологічно небезпечних об'єктів області, на якій

позначені гудрони в Новому Роздолі, Грибовицьке сміттєзвалище, місця незаконної вирубки лісів і видобутку гравію (Прес-служба ЛОДА, інформаційні матеріали від 15.08.16). Особистісна безпека передбачає здатність соціально зрілої людини піклуватися про нажите майно і придбане житло, як правило, нерухомість, власний транспорт і цінні речі застраховані, на них складений заповіт або підписане доручення на право користування. Відчуті особистісну безпеку можливо за вільного розвитку соціально зрілої людини, набувши свободи дій і вибору, намагається спиратись переважно на власні сили, тримається впевнено, захоплюється творчістю. У зв'язку із загрозою суверенітету України з боку Росії зміцнилося національне почуття українців, а також інших етнічних менших, які долучилися до українських традицій, звичаїв і культури (участь у параді вишиванок, відвідування етнофестивалів, концертів, святкування державних і народних свят, збільшення вжитку українських побутових предметів та символіки), що виражається як опір деструктивним внутрішнім і зовнішнім впливам, спробам розпалити політичний, економічний або релігійний конфлікт. Соціально зріла людина прагне здобувати достовірну інформацію, тому менше дивиться телевізійні новини, віддаючи перевагу радіооглядам преси і часописам, зазвичай це місцева періодика, в цьому виявляється спроможність зберігати стійкість у середовищі з визначеними параметрами і негативними впливами (рис. 1).

Рисунок 1 – Модель особистісної безпеки

Джерело: Власна розробка.

Структура соціальної зрілості людини набуває такого вигляду: типові ознаки (властиві соціально зрілій людині), відповідні риси характеру (розвиваються в період соціальної зрілості), особистісна безпека (стан, коли соціально зрілій особистості нічого не загрожує), (рис. 2).

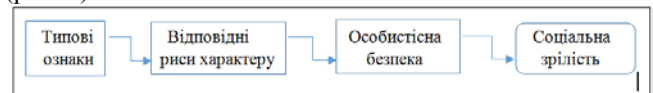

Рисунок 2 – Структура соціальної зрілості

Джерело: Власна розробка.

Ідентифікуючи себе з українською нацією, соціально зріла особистість приймає її норми, цінності та зразки поведінки. Природним є набуття типових ознак українського менталітету: інтровертності важливих психічних функцій у сприйнятті навколишньої дійсності; прояву сентиментальності, чуттєвості, емпатії, дбайливого ставлення до природи, народного побуту; устремління до особистої свободи; домінування емоцій і почуттів.

Грунтуючись на індивідуальному осмисленні навколишньої дійсності, соціально зріла людина може переживати зовнішні та внутрішні загрози особистісній безпеці. Проаналізувавши рівень загрози, особистість у

період соціальної зрілості виявляє гнучкість, стійкість або опірність.

Висновки з проведеного дослідження і перспективи подальших розвідок. Розуміння особистісної безпеки зарубіжними і вітчизняними психологами істотно різняться: 1) правовий захист, задоволення біологічних та матеріальних потреб людини і 2) задоволення біологічних, соціальних, матеріальних і духовних потреб людини, надання достовірної інформації. Модель особистісної безпеки передбачає захист життя і здоров'я людини, житла і майна, створення умов для саморозвитку особистості, надання достовірної інформації. Особистісна безпека є складовою структури соціальної зрілості. Структура соціальної зрілості має такі підструктури: типові ознаки соціальної зрілості особистості, відповідні риси

характеру, особистісна безпека. Типовими ознаками соціальної зрілості людини є такі: матеріальна незалежність, правова відповідальність за свої вчинки, налагодження і підтримання гармонійних відносин з оточуючими, створення і утримання сім'ї, стійка громадянська позиція. Соціально зріла особистість ідентифікує себе з українською нацією, засвоюючи її норми, звичаї та зразки поведінки. Природним є також набуття особистістю в період соціальної зрілості типових ознак українського менталітету.

Проаналізувавши рівень небезпеки, соціально зріла особистість вдається до гнучкості, стійкості й опірності.

Подальшого дослідження потребує правовий захист людини у період соціальної зрілості.

Список використаних джерел

1. Москаленко В.В. Соціальна психологія: підручник. – Вид. 2-ге, випр. та доп. / В.В. Москаленко. – К. : Центр навч. літ., 2008. – 688 с.
2. Лазорко О.В. Професійна безпека особистості: категоріально-методологічний статус феномену / О.В. Лазорко // Психологія особистості. – 2015. – № 1. – С. 139-149.
3. Schwartz, Shalom H. (2012) Refining the theory of basic individual values. *Journal of Personality and Social Psychology*, pp. 663-688, July 23.
4. Mergenthaler, V. (1977) Commonwealth State Employees' Retirement Board, 33 Pa. Commw. P. 237-244.
5. A Law Dictionary (2013) Adapted to the Constitution and Laws of the United States of America and of the Several States of the American Union. Vol. II., from Bouvier's J. CreateSpace Independent Publishing Platform, 732 p.

В статті розглянуто особистісну безпеку як складову соціальної зрілості людини. Уточнено поняття «особистісна безпека». Представлено модель особистісної безпеки, яка передбачає захист життя і здоров'я людини, житла і майна, створення умов для саморозвитку особистості, надання достовірної інформації. Визначено, що типовими ознаками соціальної зрілості людини є матеріальна незалежність, правова відповідальність за свої вчинки, налагодження і підтримання гармонійних відносин з оточуючими, створення і утримання сім'ї, стійка громадянська позиція. Вияснено, що ідентифікуючи себе з українською нацією, соціально зріла особистість приймає її норми, цінності і образці поведінки, набуває типових ознак українського менталітету. Досліджено трактування особистісної безпеки зарубіжними і вітчизняними психологами. Визначено основні риси характеру соціально зрілої особистості: відповідальність, терпимість, саморозвиток. Показано, що після аналізу рівня небезпеки, соціально зріла особистість вдається до гнучкості, стійкості й опірності.

Ключові слова: особистісна безпека, соціальна зрілість, ознаки соціальної зрілості.

The problem of personal safety as part of social maturity is one of the urgent issues being investigated recently. Social maturity is the ability to adapt to human life in society. Social maturity comes when a person is formed as a personality. The article deals with personal security as a component of social maturity of the person. The notion of "personal security" is studied. A personal security model, which provides the protection of human life and health, housing and property, creation of conditions for self-development, the provision of reliable information is investigated in the present article. It was determined that the typical signs of social maturity of a person is material independence, the legal responsibility for their actions, establishing and maintaining harmonious relations with others, the establishment and maintenance of the family, position of citizenship. It was found that by identifying themselves with the Ukrainian nation, socially mature personalities take their norms, values and patterns of behavior, become the typical features of the Ukrainian mentality. Abstract interpretation of the personal safety of foreign and domestic psychologists. The basic character traits of socially mature personality are characterised: responsibility, tolerance, self-development. It is shown that after the threat level analysis of social mature person is intended to flexibility, stability and resistance.

Keywords: personal safety, social maturity, signs of social maturity.